

**Strategija vanjske politike
Bosne i Hercegovine**

Za period: 2018. - 2023.

Sadržaj:

1. Uvod	3
2. Osnove Strategije vanjske politike BiH	5
a) Sigurnost i stabilnost	8
b) Ekonomski prosperitet	14
c) Zaštita interesa državljana BiH u inostranstvu i međunarodno-pravna saradnja	17
d) Promocija Bosne i Hercegovine u svijetu	18

1. Uvod

Definisanje Strategije vanjske politike Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu samo Strategija) je sveobuhvatan i zahtjevan proces. Pored činjenice da je za proces od krucijalne važnosti uključanje svih ministarstava u Vijeću ministara BiH i drugih relevantnih institucija u BiH kao i održavanje javnih konsultacija sa akademskom zajednicom, nevladinim i poslovnim sektorom, definisanje Strategije je sveobuhvatno i zato što neminovno podrazumijeva dodatne aktivnosti koje bi trebalo da omoguće i unaprijede njeno provođenje (a to su donošenje *lex specialis* Zakona o vanjskim poslovima BiH, analiza i racionalizacija diplomatsko-konzularne mreže i unutrašnje organizacije Ministarstva vanjskih poslova BiH, kao i izrada Strategije za promociju izvoza i privlačenje stranih direktnih ulaganja BiH). Svaki od ovih koraka je uslovljen onim prethodnim i međusobno su isprepleteni kada je u pitanju sama implementacija Strategije.

Prepoznavajući i anticipirajući aktualna globalna kretanja i izazove, Predsjedništvo BiH se odlučilo na reviziju "Općih pravaca i prioriteta za provođenje vanjske politike Bosne i Hercegovine" iz 2003. godine. Predsjedništvo BiH je na svojoj 24. redovnoj sjednici održanoj 5.5. 2016. godine, zadužilo Ministarstvo vanjskih poslova BiH da, u saradnji sa relevantnim institucijama BiH, pristupi izradi Strategije vanjske politike Bosne i Hercegovine. Zaključkom je formirana Radna grupa za izradu Strategije koja se zadužuje da Predsjedništvu BiH dostavi načela i plan za izradu strategije, uključujući modalitete obavljanja konsultacija sa predstavnicima institucija Bosne i Hercegovine, vanjskim ekspertima i predstavnicima akademske zajednice i relevantnih nevladinih organizacija.

Strategija vanjske politike BiH trebalo bi da postavi širi okvir i smjernice za djelovanje relevantnih institucija BiH u vanjskopolitičkom domenu. Kako bi implementacija Strategije bila zadovoljavajuća, neophodno je da Ministarstvo vanjskih poslova BiH svake dvije godine pripremi prijedlog akcionog plana provedbe Strategije sa detaljnim ciljevima i prioritetima koji, prema svojim ustavnim nadležnostima, usvaja Predsjedništvo BiH.

Strategiju vanjske politike Bosne i Hercegovine dužne su provoditi institucije u Bosni i Hercegovine, kojima ove nadležnosti pripadaju u skladu sa Ustavom i relevantnim zakonima.

Ministarstvo vanjskih poslova također je obvezno kontinuirano pratiti provedbu Strategije, u skladu sa donesenim akcionim planovima, te o efikasnosti provedbe izvještavati Predsjedništvo Bosne i Hercegovine jednom godišnje i istovremeno predlagati mjere za eventualno redefiniranje Strategije kao i za poboljšanje efikasnosti njene provedbe.

Ažuriranje postojećih smjernica neophodno je kako bi se aktivnosti usaglasile sa značajnim promjenama domaćeg i vanjskog konteksta u prethodnom periodu.

Od donošenja dokumenta Predsjedništva BiH koji nosi naziv „Opći pravci i prioriteti za provođenje vanjske politike BiH" iz 2003. godine, došlo je do značajnih političkih, ekonomskih i društvenih promjena kako u samoj Bosni i Hercegovini tako i na međunarodnom planu. Neke od globalnih, regionalnih i unutarnjih promjena koje vanjska politika BiH treba uzeti u obzir su sljedeće:

- Privredna nestabilnost;
- Posljedice tzv. arapskog proljeća dovele su do novih konfliktnih tačaka na Bliskom istoku i šire;
- Rastući problem terorizma i radikalizma u svijetu;
- Izbjeglička kriza;
- Zahlađenje odnosa zapadnih sila i Rusije;
- Pogoršani odnosi u regionu Perzijskog poluostrva;
- Ekonomski i politički rast NR Kine, te jačanje i drugih zemalja u razvoju;
- Izazovi sa kojima se susreće EU,
- Izlazak Ujedinjenog Kraljevstva iz Evropske unije;
- Hrvatska članica Evropske unije, zemlje u susjedstvu dobile kandidatski status;
- Crna Gora postala punopravna članica Sjevernoatlantskog saveza;
- Napredak BiH na putu evropskih integracija i unapređenje strukturalne saradnje sa NATO.

Normativni okvir

U svrhu efikasne provedbe Strategije vanjske politike Bosne i Hercegovine i konstantnog adekvatnog praćenja predviđenih aktivnosti od strane nadležnih tijela, nužno je sačiniti sveobuhvatnu analizu kvalitete i usklađenosti ukupnog normativnopravnog okvira za vanjsku politiku, kako bi se napravile nužne korekcije i dopune istog, u skladu sa potrebama ove strategije, odnosno s ciljem jačanja pretpostavki za ekspeditivniju i efikasniju realizaciju vanjskopolitičkih ciljeva.

2. Osnove Strategije vanjske politike BiH

Načela vanjske politike BiH

Vanjska politika Bosne i Hercegovine zasniva se na otvorenosti, ravnopravnosti, zaštiti i promociji vlastitih temeljnih ustavnih načela i, prema tome, zastupanje, uvažavanje i poštovanje načela ustavnosti, suvereniteta, teritorijalnog integriteta i vladavine prava u svim aspektima odnosa sa međunarodnim partnerima, uz poštovanje obostranih interesa.

U tom smislu, za kredibilitet vanjske politike BiH i njeno legitimno provođenje, svako istupanje vanjskopolitičkog karaktera u ime BiH, treba biti zasnovano na načelu konsenzusa, u skladu sa ustavnim uređenjem BiH.

U isto vrijeme, Bosna i Hercegovina kroz implementaciju svojih vanjskopolitičkih ciljeva, treba da djeluje u skladu sa obavezama koje proističu iz zaključenih i prihvaćenih sporazuma i drugih međunarodnih instrumenata te članstva u međunarodnim organizacijama i asocijacijama. Načela vanjske politike BiH se također ogledaju i u poštovanju i primjeni načela reciprociteta, kao i načela miroljubive saradnje i nemiješanja u unutrašnje poslove drugih država.

Realizacijom predmetne Strategije vanjske politike, Bosna i Hercegovina će ostvariti poziciju aktivnog i kredibilnog subjekta na međunarodnom planu.

Bosna i Hercegovina naglašava SVOJU opredijeljenost za rješavanje međudržavnih nesuglasica mirnim putem, uz poštovanje načela međunarodnog prava. Uz to, Bosna i Hercegovina se zalaže za konstruktivan dijalog pri traženju obostrano prihvatljivih rješenja za sva otvorena pitanja, što ujedno predstavlja jedan od njenih osnovnih vanjskopolitičkih prioriteta.

Bosna i Hercegovina baštini i konstantno razvija temeljne vrijednosti poštovanja ljudskog dostojanstva, slobode, demokratije, jednakosti, vladavine prava i poštovanja ljudskih prava. Poštivanje i zaštita ljudskih prava i osnovnih sloboda ali i borba protiv svih oblika nasilnog ekstremizma su također prioritetna načela vanjske politike Bosne i Hercegovine, čije se ostvarivanje očituje kroz intenziviranje aktivnosti na multilateralnom planu, te pravovremeno i dosljedno provođenje svih međunarodno preuzetih obaveza, kao i osiguranje najviših standarda zaštite ljudskih prava i osnovnih sloboda kroz donošenje i provedbu domaćih propisa.

Načela provođenja vanjske politike Bosne i Hercegovine su efikasnost rada, odgovornost za rezultate i transparentnost u skladu sa općeprihvaćenim principima međunarodnog prava i opštih načela diplomatske prakse.

Institucionalni okvir vanjske politike BiH

Vođenje vanjske politike Bosne i Hercegovine se temelji na Članu V Ustava Bosne i Hercegovine i u skladu sa istim članom, u nadležnosti je Predsjedništva Bosne i Hercegovine.

Predsjedništvo BiH, u svojoj ustavnoj nadležnosti ima predstavljanje Bosne i Hercegovine u međunarodnim i evropskim organizacijama i institucijama, traženje članstva u onim međunarodnim organizacijama i institucijama u kojima Bosna i Hercegovina nije član, te vođenje pregovora za zaključenje međunarodnih sporazuma u ime Bosne i Hercegovine, otkazivanje i, uz saglasnost Parlamentarne skupštine BiH, ratificiranje takvih sporazuma.

Prema gore navedenom Članu Ustava, Predsjedništvo BiH je također nadležno za imenovanje ambasadora i drugih međunarodnih predstavnika Bosne i Hercegovine.

Prema odredbama Zakona o ministarstvima i drugim organima uprave Bosne i Hercegovine, Ministarstvo vanjskih poslova BiH, prema smjernicama Predsjedništva Bosne i Hercegovine, nadležno je prvenstveno za provedbu utvrđene vanjske politike BiH, razvoj međunarodnih odnosa, zastupanje BiH u diplomatskim odnosima, neposrednu komunikaciju sa stranim diplomatsko-konzularnim predstavništvima (DKP) akreditovanim u BiH, saradnju s međunarodnim organizacijama, usmjeravanje i usklađivanje rada DKP BiH u inostranstvu, pripremanje i organizovanje međunarodnih posjeta i susreta, pripremanje bilateralnih i multilateralnih sporazuma, obavljanje poslova u vezi sa zaštitom prava i interesa državljana BiH na stalnom i privremenom boravku u inostranstvu i domaćih pravnih osoba u inostranstvu, zatim, u saradnji s nadležnim ministarstvima i institucijama BiH, praćenje međunarodnih ekonomskih kretanja, te poticanje, razvijanje i usklađivanje saradnje sa iseljeništvom iz BiH.

U cilju postizanja gore navedenog, potrebno je kontinuirano usavršavanje diplomatskih kadrova, što pored intenzivne saradnje sa diplomatskim akademijama zemalja partnera, podrazumijeva i preduzimanje potrebnih koraka od strane Ministarstva vanjskih poslova BiH za uspostavljanje Diplomatske akademije Ministarstva vanjskih poslova BiH.

Komisija za vanjske poslove Parlamentarne skupštine BiH, kao dio zakonodavnog tijela zadužena je za nadzor nad provođenjem vanjske politike BiH, prati i kontroliše vođenje vanjske politike Predsjedništva BiH i Vijeća ministara BiH, te razmatra pitanja međuparlamentarne saradnje s odgovarajućim komisijama parlamenata drugih zemalja.

U provođenju vanjske politike Bosne i Hercegovine, u okviru svojih ustavnih i zakonskih nadležnosti, pored navedenih učestvuju i druge institucije i organizacije.

Stubovi vanjske politike BiH

Stubovi vanjske politike Bosne i Hercegovine su strateški pravci djelovanja vanjske politike BiH na temelju navedenih načela i institucionalnog uređenja, a u okviru kojih će se raditi na ostvarivanju prioriteta i ciljeva. Neophodno ih je posmatrati ne kao

statične opise vanjske politike, već kao dinamičke trajektorije i usmjerenja unutar kojih se razvijaju aktivne politike prema EU, NATO-u, regionu, globalnim pitanjima, međunarodnim organizacijama i sl. Utoliko se prioriteti i sadržaji stubova uveliko prepliću i međusobno nadopunjavaju, ali ujedno oslikavaju kompleksnost međunarodnih odnosa danas i pozicije manjih zemalja unutar tih odnosa.

Na osnovu navedenih globalnih, regionalnih i lokalnih promjena, te na osnovu analize trenutne pozicije Bosne i Hercegovine u Evropi i svijetu, kao i na osnovu političkog konsenzusa o budućnosti Bosne i Hercegovine u međunarodnim odnosima, **stubovi vanjske politike BiH** su sljedeći:

- a) **Sigurnost i stabilnost;**
- b) **Ekonomski prosperitet;**
- c) **Zaštita interesa državljana BiH u inostranstvu i međunarodnopravna saradnja;**
- d) **Promocija Bosne i Hercegovine u svijetu.**

Evidentno je da stubovi vanjske politike BiH nisu izolovani segmenti, već jedan cjelovit i kompleksan sistem u kojem se njegovi pojedinačni aspekti nadopunjuju. Tako je, na primjer, sigurnost i stabilnost Bosne i Hercegovine preduslov za jačanje ekonomske aktivnosti i poboljšanje životnog standarda, što ujedno vodi unapređenju vanjskopolitičke pozicije i ugleda Bosne i Hercegovine u svijetu.

a) Sigurnost i stabilnost

Sigurnost i stabilnost Bosne i Hercegovine, njenog neposrednog susjedstva, evropskog kontinenta ali i čitavog svijeta je neophodan preduslov za ekonomski i kulturni razvoj, međunarodnu trgovinu kao i za kvalitetnu bilateralnu i multilateralnu saradnju u raznim oblastima sa drugim državama. U današnjem svijetu, sigurnost i stabilnost suverenih država ugrožavaju se na tradicionalne ali i vrlo netradicionalne načine od strane različitih aktera na međunarodnom planu, što ukazuje da njihova vanjskopolitička dimenzija postaje sve značajnija. Rastuća nekonvencionalnost prijetnji stabilnosti i sigurnosti zahtijeva sveobuhvatne odgovore.

Stabilnost Bosne i Hercegovine, u domenu ustavnih temelja vanjske politike, je prvenstveno uslovljena potpunom i dosljednom provedbom Dejtonskog mirovnog sporazuma i njegovog Aneksa IV, odnosno Ustava Bosne i Hercegovine.

• ***Evropska unija***

Jedan od glavnih strateških ciljeva Bosne i Hercegovine je **punopravno članstvo u Evropskoj uniji**. Bosna i Hercegovina, kao potpisnica Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) sa Evropskom unijom, te kao zemlja koja je predala zahtjev za članstvo u Evropskoj uniji i odgovore na Upitnik Evropske komisije, teži ka **dobijanju statusa kandidata u što skorijem roku** a potom i otvaranja pristupnih pregovora o članstvu. Institucije BiH nadležne za provođenje vanjske politike BiH, posvetiće dodatnu pažnju aktivnostima koje slijede nakon dobijanja statusa kandidata, kako bi se pregovorima sa EU pristupilo sa adekvatnom pripremom i sa usaglašenim stavovima. U ovom smislu, neophodno je da sve razine vlasti u Bosni i Hercegovini, u skladu sa svojim ustavnim nadležnostima, djelujući i kroz tijela uspostavljena mehanizmom koordinacije za evropske integracije, ispune sve potrebne obveze, kako je to već regulirana Masterplanom integriranja BiH u EU, koji je usvojilo Predsjedništvo BiH. Posebna pažnja će biti posvećena inicijativama pomenutim u dokumentu koji je dana 06.02.2018. godine, od strane Evropske komisije predstavljen Evropskom parlamentu u Strazburu, a koji nosi naziv „*Kredibilna perspektiva proširenja i pojačan angažman Evropske unije na Zapadnom Balkanu*“. Predmetne inicijative se odnose na:

1. Pojačanu podršku vladavini prava,
2. Pojačan angažman u oblasti bezbjednosti i migracija,
3. Podršku socioekonomskom razvoju,
4. Unapređenje transportne i energetske povezanosti,
5. Digitalnu Agendu za Zapadni Balkan,
6. Podršku pomirenju i dobrosusjedskim odnosima.

S obzirom na neupitnu perspektivu članstva Bosne i Hercegovine u Evropskoj uniji, BiH treba aktivno da prati **Zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku EU**. U tom smislu potrebno je dodatno unaprijediti sistem pridruživanja vanjskopolitičkim izjavama i restriktivnim mjerama EU prema trećim zemljama i subjektima. To, dakako, podrazumijeva usku interesornu saradnju i zajedničku procjenu rizika.

Polazeći od činjenice da je integracija u Evropsku uniju kompleksan proces u kojem se isprepliću unutrašnja i vanjska politika, diplomatija BiH će u kontekstu EU integracija pratiti unutrašnje političke, ekonomske i društvene reforme i kroz pojačane diplomatske aktivnosti i interpretaciju dešavanja u BiH promovisati postignuti napredak, zagovarati nastavak podrške EU i njenih zemalja članica, te naglašavati **važnost proširenja EU** za Bosnu i Hercegovinu, zapadni Balkan ali i za samu Evropsku uniju. Stoga, pored **intenzivnijih posjeta institucijama** Evropske unije, te aktivnog učešća na što je moguće više konferencija, okruglih stolova, predavanja i slično, nužno je intenzivirati i međusobne bilateralne posjete sa zemljama članicama, te poticati i omogućiti stalno djelovanje DKP mreže u ovom smjeru. Bilateralna podrška u zemljama članicama će i u narednom periodu biti od velike važnosti za BiH, ne samo kod donositelja odluka već i kod šire javnosti, pa je stoga neophodno intenzivirati i aktivnosti DKP mreže u oblasti javne diplomatije. Ukratko, potrebno je **povećati vidljivost Bosne i Hercegovine u Briselu i zemljama članicama** kroz promociju pozitivnih razvoja u BiH i regiji. Važno je podsticati djelovanje predstavništava sa svih nivoa vlasti iz BiH pri odgovarajućim tijelima EU i njihovu saradnju s nadležnim nivoima vlasti zemalja članica EU, posebno u cilju efikasnijeg iskorištavanja finansijske pomoći EU i njezinih zemalja članica.

Potrebno je također, u što većoj mjeri, zajednički iskoristiti predviđenu **finansijsku podršku EU** i njenih zemalja članica, u svim oblastima, a što će direktno utjecati na infrastrukturno povezivanje, odnosno na intenzivniju ekonomsku saradnju. Nužno je da resorne institucije razrade planove i mikro strategije za što efikasnije korištenje programa zajednice kojima BiH ima pristup.

To će omogućiti ne samo povlačenje značajnih sredstava iz EU fondova, nego i kvalitetniju pripremu za viši nivo integracije u perspektivi.

• *NATO*

Nastavak provođenja aktivnosti u odnosu na NATO, ostaje prioritet institucija BiH. Prioritetne aktivnosti biće prvenstveno usmjerene ka aktivaciji i implementaciji MAP-a. Aktivacija MAP-a, za koju postoji širok politički konsenzus u Bosni i Hercegovini, omogućava da svi subjekti odbrane u BiH (u okviru vlastite ustavne i zakonske nadležnosti) nastave sa provođenjem aktivnosti u odnosu na NATO, koje su utvrđene Zakonom o odbrani BiH. Aktiviranjem MAP-a Bosna i Hercegovina će dodatno unaprijediti svoje institucije i svoju efikasnost u domenu odbrane i bezbjednosti, te tako i dodatno afirmisati BiH kao sigurnu i poželjnu zemlju za strane investicije.

Od ulaska BiH u NATO Program Partnerstvo za mir (Pfp) u 2006. godini, učinjeno je mnogo na dostizanju standarda neophodnih za ostvarenje gore navedenih ciljeva. U predmetni proces su, pored Ministarstva odbrane BiH, sada uključene skoro sve institucije BiH. Intenziviraće se saradnja sa NATO ne samo u vojno-obrambenoj dimenziji, nego i u **aktivnostima koji proizlaze iz sveobuhvatnog poimanja sigurnosti**: ekonomska dimenzija sigurnosti, transport, vladavina prava, borba protiv korupcije, prirodne nepogode, borba protiv savremenih i nekonvencionalnih sigurnosnih prijetnji, *cyber* odbrana i slično. DKP mreža BiH će poseban akcenat u svojim aktivnostima staviti na ispunjenje ovog vanjskopolitičkog prioriteta.

Bosna i Hercegovina će u međuvremenu, kroz proaktivan pristup nastaviti da maksimalno **koristi sve mehanizme i instrumente saradnje** sa NATO koje joj stoje na raspolaganju, npr. dalja implementacija Individualnog partnerskog akcionog plana (IPAP), Procesna plana i revizije (PARP), Individualnog partnerskog programa saradnje (IPCP), implementacija komunikacijske strategije i sl.

Učešće u UN, NATO, EU ili snagama koalicije u **misijama podrške miru**, uključujući i borbu protiv terorizma, dio je ukupnog napora na preventivnom djelovanju na otklanjanju modernih oblika prijetnji sigurnosti, čime BiH doprinosi demokratizaciji i izgradnji sigurnosti i stabilnosti na širem planu.

U ovom kontekstu, **Oružane snage BiH će nastojati da dosegnu potreban nivo opremljenosti i interoperabilnosti**, kompatibilnosti i sposobnosti za izvršenje zajedničkih i kombinovanih operacija sa partnerima. Izazovi povezani s migracijama, organizovanim kriminalom, ilegalnom trgovinom oružja i droge, trgovinom bijelim robljem, terorizmom, te sve veće promjene klime i ekološke katastrofe, zahtijevaju moderne, efikasne i jedinstvene Oružane snage. Predsjedništvo BiH je u 2016. godini usvojilo „Pregled odbrane“ i „Plan razvoja i modernizacije Oružanih snaga BiH 2017-2027“, na osnovu kojeg će Ministarstvo odbrane i OSBiH u narednom periodu nastaviti aktivnosti na povećanju efikasnosti i modernizaciji Oružanih snaga BiH.

Na načelima zajedničkih vrijednosti - demokratija, ljudska prava i vladavina prava, te uzajamnog uvažavanja i saradnje, Bosna i Hercegovina je opredjeljena da unaprijedi svoju ulogu i značaj u regionalnoj saradnji kroz čvrste i prijateljske veze sa svim zainteresiranim zemljama, kao i jačanje elemenata javne diplomatije za promociju pozitivnih iskoraka Bosne i Hercegovine na svim nivoima saradnje sa članicama NATO saveza, kao i ostalim demokratskim zemljama.

• Borba protiv terorizma i svih oblika nasilnog ekstremizma

Borba protiv terorizma i svih oblika nasilnog ekstremizma, kako van BiH tako i potencijalno unutar njenih granica, jedan od osnovnih instrumenata za jačanje sigurnosti zemlje. Pored međunarodnih misija, u koje će se Bosna i Hercegovina uključivati prema svojim mogućnostima i interesima, jačanje saradnje u borbi protiv terorizma se ogleda i u aktivnom dijeljenju informacija u okviru regionalnih, evropskih i globalnih platformi.

Kao članica Globalne koalicije za borbu protiv terorizma Bosna i Hercegovina će, u skladu sa svojim mogućnostima, raditi i učestvovati na suzbijanju terorizma u svim svojim pojavnim oblicima. Predstavnici Bosne i Hercegovine aktivno će nastaviti učestvovati na radnim sastancima u okviru tri radne grupe, a to su: Radna grupa za borbu protiv finansiranja terorizma, Radna grupa za borbu protiv nasilnog ekstremizma i Radna grupa za strane terorističke borbe.

• *Regionalna saradnja*

Nadalje, uzevši u obzir dugogodišnje političke, ekonomske i kulturne veze sa susjednim državama, intenziviranje odnosa sa njima i regionalna saradnja uopće u bilateralnom i multilateralnom smislu je važan aspekt jačanja stabilnosti i sigurnosti. Što češće razmjene **bilateralnih posjeta** i zajedničke sjednice vlada sa zemljama Zapadnog Balkana, kao i aktivno učešće u regionalnim inicijativama, doprinijeće povećanju povjerenja i razumijevanja u regionu, što je preduslov za sve druge vidove saradnje. Regionalna saradnja je za zemlje procesa stabilizacije i pridruživanja jedan od ključnih uslova integracije u Evropsku uniju, ali i cilj sam po sebi. U ovom smislu, neophodno je da se kroz sve raspoložive mehanizme radi na tješnjoj razmjeni iskustava i znanja, te razvoju zajedničkih projekata.

Put prema unapređenju bilateralnih odnosa Bosne i Hercegovine sa drugim državama, posebno susjednim, svakako je i **rješavanje svih otvorenih pitanja** u međusobnim odnosima. S ciljem napretka u ovom smislu, prvi korak treba da bude analiza do sada postignutog napretka, te definisanje jasnog i koherentnog stava Bosne i Hercegovine o otvorenim pitanjima i pravcima njihovog konačnog rješavanja.

Unapređenje odnosa u regiji je neophodno i zbog sve izraženije potrebe za što snažnijom regionalnom i evropskom **sigurnosnom saradnjom**, između ostalog u zajedničkom djelovanju na planu migracijskih kretanja, borbe protiv terorizma i nasilnog ekstremizma, borbe protiv organizovanog kriminala i ilegalne trgovine oružjem, borbe protiv *cyber* prijetnji, te zajedničke regionalne energetske i transportne politike.

Bosna i Hercegovina će nastaviti saradnju sa zemljama Zapadnog Balkana u okviru takozvanog **Berlinskog procesa**, koji svojim formatom i sadržajem predstavlja komplementaran dugoročni aspekt integracija Bosne i Hercegovine i Zapadnog Balkana u Evropsku uniju.

Aktivno učestvovanje Bosne i Hercegovine u regionalnim inicijativama od iznimne je važnosti za poboljšanje i trajnu stabilizaciju odnosa i regiji, ali i pozicioniranje Bosne i Hercegovine kao proaktivnog i konstruktivnog partnera. Na svom putu ka evropskim integracijama Bosna i Hercegovina će nastaviti davati konkretnu podršku regionalnoj saradnji i učestvovanjem predstavnika BiH u radu inicijativa kao što su Brdo-Brioni.

proces, Proces za saradnju u Jugoistočnoj Evropi/Vijeće za regionalnu saradnju, Srednja-evropska inicijativa, Jadransko - jonska inicijativa, Strategija EU za dunavsku regiju, Regionalna inicijativa o migracijama, azilu i povratku izbjeglica, Regionalni ured za saradnju mladih Zapadnog Balkana, Fond Zapadnog Balkana, itd.

• **Bilateralna i multilateralna saradnja**

Jačanje **bilateralne saradnje sa strateškim partnerima** predstavlja nezaobilazni dio dostizanja stabilnosti i sigurnosti Bosne i Hercegovine kao aktivnog međunarodnog aktera. Isto podrazumijeva nastojanja za dalje unapređenje saradnje sa zemljama sa kojima BiH već ima visok nivo međusobne saradnje, kao i sa zemljama za koje postoje pretpostavke za dostizanje saradnje strateškog karaktera. BiH će kroz intenzivirani politički dijalog težiti daljem razvijanju saradnje u svim značajnim područjima, poput privrede, bezbjednosti, kulture, obrazovanja, informacijskog, naučno-istraživačkog, tehnološko-razvojnog rada, sporta i ostalih oblika saradnje.

Na multilateralnom planu, BiH će dodatno intenzivirati svoje učešće i saradnju sa najvažnijim međunarodnim organizacijama, kako iz sistema Ujedinjenih nacija (UN), tako sa Vijećem Evrope, Organizacijom za sigurnost i saradnju u Evropi (OSCE), Organizacijom Islamske konferencije (OIC), te drugim međunarodnim organizacijama. Pri tome će se BiH rukovoditi općeprihvaćenim principima i vrijednostima na kojima počivaju navedene međunarodne organizacije.

Korištenjem raspoloživih analitičkih kapaciteta i njihovim unapređenjem, potrebno je pratiti razvoj odnosa i aktivnosti na međunarodnom planu, od interesa za BiH.

b) Ekonomski prosperitet

Ekonomski razvoj Bosne i Hercegovine, kao otvorene ekonomije u neposrednoj blizini zajedničkog tržišta Evropske unije, uveliko je determinisan njenom sposobnošću da kroz povećanje konkurentnosti poveća svoj neto izvoz, što će posljedično postići, između ostalog, privlačenjem kvalitetnih stranih direktnih ulaganja.

Efikasnost ekonomske diplomatije je uslovljena internim reformskim procesima ali od jednake važnosti je i vanjskopolitički aspekt koji prodrzumijeva **promociju postignutog napretka** kroz javnu diplomatiju, pronalaženje adekvatnih tržišta za izvoz iz BiH, te privlačenje kvalitetnih stranih ulagača. **Članstvo i aktivno učešće u multilateralnim organizacijama** poput Svjetske trgovinske organizacije (WTO) je jedan od ključnih ciljeva vanjske politike BiH u narednom periodu.

U kontekstu ekonomskog prosperiteta, **Evropska unija ima značajnu ulogu** za Bosnu i Hercegovinu iz najmanje dva razloga: EU je motor unutrašnjih ekonomskih i socijalnih reformi koje konvergiraju ka evropskim standardima i jedan je od glavnih trgovinskih i investicijskih partnera Bosne i Hercegovine.

Aktivnosti **ekonomske diplomatije BiH** podrazumijevaju sinhronizovanu koordinaciju djelovanja institucija BiH u čiju nadležnost spada izrada dokumenata kojima se promoviše izvoz, privlačenje stranih investicija, razvojni potencijali postojećih sektora privrede i industrije i Ministarstva vanjskih poslova BiH i DKP mreže BiH.

Fokus ekonomske diplomatije će također biti i na organizaciji konkretnih događaja za susrete privrednika i drugih značajnih subjekata iz BiH i drugih zemalja kroz **ekonomske forume, poslovne/investicijske konferencije, prezentacije za ulagače** što će potaknuti direktno povezivanje i nalaženje rješenja za izazove koji stoje na putu saradnje.

Posebnu ulogu u ovom procesu trebaju imati diplomatsko-konzularna predstavništva BiH kojima moraju biti dostupne pravovremene, korisne i tačne informacije, kako bi iste bile iskorištene za promociju, kroz različite vrste komunikacijskih kanala, pisanih materijala, društvenih mreža, te stalno ažuriranih web-stranica.

U cilju daljeg jačanja ekonomije, sa posebnim akcentom na otvaranje radnih mjesta i privrednog približavanja EU, Bosna i Hercegovina će podsticati inovacije, nove tehnologije, kao i investiranje na nivou malih i srednjih preduzeća. Bosna i Hercegovina će se u kontekstu regionalnog povezivanja (prevashodno u sklopu Berlinskog procesa) zalagati za inicijative o **slobodnijem protoku roba, usluga i kapitala**, slobodnijem kretanju kvalifikovane radne snage, zajedničkom digitalnom pristupu, te uspostavljanju dinamičnog prostora za investicije.

Doprinos Ciljevima održivog razvoja 2020-2030 (SDGs)

Intenzivirati aktivnosti na doprinosu Bosne i Hercegovine globalnim Ciljevima održivog razvoja (SDG) 2020-2030. Pružanjem podrške usvajanju Globalnog programa za održivi razvoj do 2030. godine, na Samitu UN-a 2015. godine, Bosna i Hercegovina se obvezala da će pokrenuti **proces sistematskog praćenja i pregleda provođenja ovog globalnog programa** rada koji objedinjuje socijalne, ekonomske i ekološke dimenzije razvoja. Za potpuno ostvarenje ovog cilja od iznimne je važnosti postići dogovor o predvidivom, koherentnom i dostatnom finansiranju za postizanje održivih razvojnih ciljeva. Prema već donesenim odlukama Predsjedništva BiH i Vijeća ministara BiH, Bosna i Hercegovina će usvojiti vlastiti **Akcioni plan i Mapu puta** za postizanje ciljeva održivog razvoja.

Intenziviranje saradnje sa dijasporom Bosne i Hercegovine

Kako bi se intenzivirala saradnja sa dijasporom BiH, a s ciljem njihovog doprinosa razvoju BiH na različitim poljima, potrebno je sistematski jačati komunikaciju i kapacitete institucija BiH. Neophodno je otvoriti prostor za brzu i efikasnu razmjenu informacija o potencijalima dijaspore, te o obostranoj koristi i mogućnostima saradnje u različitim oblastima razvoja Bosne i Hercegovine.

U ovom smislu, diplomatsko-konzularna predstavništva BiH će održavati **intenzivnu komunikaciju i susrete sa udruženjima iseljenika** u svrhu upoznavanja potencijala dijaspore BiH, s naglaskom na stručne i visokoobrazovne kadrove, te u svrhu poslovnog udruživanja. Od velike važnosti je također povezivanje privrednika iz dijaspore sa privrednim subjektima u BiH u cilju promocije obostranih potencijala, a posebno mogućnosti ulaganja u Bosnu i Hercegovinu. U ovom smislu, vanjska politika BiH će se usmjeriti na privlačenje što većeg broja visokoobrazovanih i poslovno aktivnih osoba porijeklom iz BiH. Ekonomska diplomatija će, između ostalog, u koordinaciji sa nadležnim institucijama BiH, za zadatak imati **prezentaciju sistematskih načina ulaganja** za dijasporu u BiH.

Kroz različite aktivnosti, u okviru saradnje sa dijasporom BiH i njihovim udruženjima važna je stalna podrška promociji značaja službenih jezika BiH, očuvanja identiteta i kulturnog naslijeđa.

Prema Politici o saradnji s iseljeništvom, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH će, u saradnji s Ministarstvom vanjskih poslova BiH, voditi **evidenciju o iseljeništvu (mapiranje dijaspora)** u zemljama s velikim brojem iseljenika iz Bosne i Hercegovine.

c) Zaštita interesa državljana BiH u inostranstvu i međunarodno-pravna saradnja

Zaštita državljana u inostranstvu je jedna od osnovnih funkcija diplomatskokonzularne mreže svake zemlje. **Zaštita interesa i pomoć** bosanskohercegovačkim državljanima koji borave u inostranstvu u ostvarivanja njihovih prava, te pomoć privrednim subjektima koji posluju na tržištima drugih država je osnova konzularnog aspekta vanjske politike BiH.

U današnjem povezanom svijetu kada ljudi putuju više nego ikad, konzularna zaštita je neophodna svuda u svijetu. Svaka buduća reorganizacija DKP mreže u svijetu treba voditi računa o stvaranju uslova za dalje unapređenje zaštite navedenih interesa BiH. Mreža počasnih konzulata, korištenje modernih IT rješenja u komunikaciji sa dijasporom, te preuzimanje najbolje prakse drugih zemalja biće uzeti u razmatranje u nastojanju da se poboljša komunikacija a sve s ciljem promocije i zaštite interesa državljana BiH u svijetu.

U državama gdje ne postoji diplomatsko-konzularno predstavništvo BiH, na temelju međunarodnog prava i u prvom redu u saradnji sa zemljama iz regije JI Evrope, radiće se na stvaranju uslova za **pružanje konzularne zaštite državljanima BiH putem DKP trećih zemalja**. Zajedničko korištenje DKP-a primjenjivat će se gdje je to realno, finansijski isplativo i profesionalno efikasno, te sa onim zemljama sa kojima BiH ima zaključene bilateralne sporazume koji okvirno regulišu ovu materiju.

Međunarodnopravni aspekt vanjske politike BiH će također biti fokusiran na potpisivanje **sporazuma o bezviznom režimu za nosioce pasoša BiH** sa što većim brojem država, prije svega sa onim za koje se procijeni da postoji značajan ekonomski, diplomatski, kulturni, turistički ili neki drugi interes BiH. Reciprocitet, sigurnost i ekonomski interes će biti ključne odrednice vizne politike BiH.

U kontekstu unapređenja bilateralnih odnosa i multilateralne saradnje, značajnu ulogu ima i **ugovorno regulisanje** odnosa sa drugim državama i međunarodnim organizacijama. U tom smislu, od presudne važnosti je također analiza potreba za potpisivanjem sporazuma iz raznih oblasti, te zaključivanje i efikasna implementacija međunarodnih sporazuma.

Konzularna predstavništva BiH, pored osnovne, konzularne funkcije, imaju zadaću da unapređuju ekonomske odnose, promovišu kulturnu baštinu BiH, te podstiču komunikaciju i saradnju sa dijasporom i njenim udruženjima i klubovima.

d) Promocija Bosne i Hercegovine u svijetu

Implementacija ciljeva iz gore navedenih stubova vanjske politike jednim svojim dijelom utiče na jačanje četvrtog stuba - a to je poboljšanje ugleda Bosne i Hercegovine u svijetu. Između pomenutih stubova postoji i povratna sprega, pa tako bolja slika BiH doprinosi ekonomskom razvoju, privlačenju investicija i smanjivanju odliva mozgova iz BiH.

Jačanje imidža Bosne i Hercegovine kroz širok spektar aktivnosti diplomatije BiH je uslovljeno internim konsenzusom o zajedničkim vrijednostima i komparativnim prednostima BiH. Postoji značajan prostor za aktivnosti DKP mreže na usmjeravanju gore navedenih strateških stubova ka oblikovanju novog narativa o Bosni i Hercegovini i njenim građanima. To podrazumijeva, između ostalog, aktivnu promociju kulture BiH, njenih konstitutivnih naroda i svih ostalih koji žive u BiH, te dostignuća na poljima nauke, sporta i inovacija.

Vanjska politika BiH, prije svega kroz svoju DKP mrežu ali i druge učesnike u vanjskopolitičkim aktivnostima bi trebalo da intenzivnije radi na sljedećem:

- Sadržajnije i efikasnije učešće u značajnim međunarodnim događajima;
- Promocija turističkih i poslovnih putovanja u BiH;
- Promocija i razvoj koncepta "zemlje porijekla" za izvoznike roba i usluga;
- Bolji i opsežniji prikaz u međunarodnim medijima;
- Korištenje savremenih komunikacijskih tehnologija za promociju vrijednosti BiH;
- Dalje jačanje kulturnih odnosa s drugim državama i regijama.